תורה אור

אקרויה בחלמיה °ואכחיד את שלשת הרועים למחר כי הוו מיפטרי מיניה אמר להו ליזלו רבנן *בשלמא: רב שימי בר אשי הוה שכיח קמיה דרב פפא הוה מקשי ליה טובא, יומא חד חזייה דנפל על אפיה שמעיה דאמר רחמנא ליצלן מכיסופא דשימי, קביל עליה שתיקותא ותו לא אקשי ליה. ואף ר"ל סבר מטר בשביל יחיד דאמר ר"ל מנין למטר בשביל יחיד דכתיב °שאלו מה' מטר בעת מלקוש ה' עושה חזיזים ומטר גשם יתן להם לאיש עשב בשדה יכול לכל? תלמוד לומר לאיש ותניא אי לאיש יכול לכל שדותיו? ת"ל שדה, אי שדה יכול לכל השדה? ת"ל עשב כי הא דרב דניאל בר קטינא הוה ליה ההיא גינתא, כל יומא הוה אזיל וסייר לה, אמר הא מישרא בעיא מיא והא מישרא לא בעיא מיא ואתא מיטרא וקמשקי כל היכא דמיבעי ליה מיא; מאי "ה' עושה חזיזים" א"ר יוסי (*בר) חנינא מלמד שכל צדיק וצדיק הקב"ה עושה לו חזיז בפני עצמו, מאי "חזיזים? אמר רב יהודה פורחות, אמר רבי יוחנן סימן למטר פורחות} מאי "פורחות? אמר רב פפא עיבא קלישא תותי עיבא סמיכתא. אמר רב יהודה נהילא: מקמי מיטרא אתי מיטרא, בתר מיטרא פסיק מיטרא: מקמי מיטרא אתי מיטרא - וסימניך מהולתא, דבתר מיטרא פסיק מיטרא וסימניך. חריא דעיזי: עולא איקלע לבבל חזא פורחות אמר להו פנו מאני דהשתא אתי מיטרא, לסוף לא אתי מיטרא, אמר כי היכי דמשקרי בבלאי הכי משקרי מיטרייהו *עולא איקלע לבבל חזי מלא צנא דתמרי בזוזא אמר "מלא צנא דדובשא בזוזא ובבלאי לא עסקי באורייתא! בליליא צערוהו אמר "מלא צנא דסכינא בזוזא ובבלאי עסקי באורייתא. תניא* ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה שנאמר °ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה" אמר לו רבי יהושע והלא מימי אוקיינוס מלוחין הן? אמר לו *(ממתקין) בעבים ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר °למטר השמים תשתה מים" אלא מה אני מקיים "ואד יעלה מן הארץ" מלמד שהעננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין מי מטר שנאמר °יזקו מטר לאדו" ומנוקבות הן ככברה ובאות ומחשרות מים על גבי קרקע שנאמר °חשרת מים עבי שחקים" ואין בין טיפה לטיפה אלא כמלא נימא; ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ *) שנאמר *°עושה גדולות עד אין חקר" וכתיב °הנותן מטר על פני ארץ" וכתיב להלן °הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' אין חקר לתבונתו [א] **) (וכתיב °מכין הרים בכחו וגו') כמאן אזלא הא דכתיב °משקה הרים מעליותיו - וא"ר יוחנן מעליותיו של הקב"ה - כמאן כרבי יהושע, ור' אליעזר כיון דסלקי להתם משקה מעליותיו קרי להו, דאי לא תימא הכי °אבק ועפר מן השמים" היכי משכחת לה אלא כיון דמדלי להתם "מן השמים" קרי ליה הכא נמי כיון דסלקי להתם מעליותיו קרי ליה. כמאן אזלא [הא] דא"ר חנינא °כונס כנד מי הים נותן באוצרות תהומות מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר תהומות, (א) כרבי אליעזר, ור' יהושע ההוא בברייתו

*)[לעיל ב:] **) [לא גרסינן הכא עי' רש"י ד"ה ללמדך אלא לעיל ב. גרס לזה שפיר]

זכריה יא
שם י
בראשית ב
דברים יא
איוב לו
שם כב
איוב ה
שם ה
ישעיה מ
תהלים סה
שם קד
דברים כח
תהלים לג

תלמוד לומר עשב · פי' שאם לא יהיו צריכים אלא לעשב אחד ירד על אותו עשב ועל שאר כל השדה לא ירדו: **נהילא** מקמי מיטרא · פי' גשם דק וסימנך מהולתא פירוש שמתחילה יוצא הפסולת ואח"כ הסולת פירוש שלא היו עושין כמו דעבדינן האידנא (ג) היו כותשין החטין במכתשת עד שנקלף כל הסובין מעל החטים וכי הוו מרקדין על גבי נפה היה הפסולת הסובין שעליו יוצא לכתחילה ואחר כך היה יוצא הסולת: **חריא** דעיזי · פי' ריעי של עזים שבתחילה ריעי גדול וכשהיא פוסקת מתרזת זבל דק: **ואמר** רבי יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן כר' יהושע · פי' כרבי יהושע דאמר כל העולם כולו ממים העליונים הם שותים דאי כרבי אליעזר הא אמר מימי אוקיינוס הוא שותה:

קרי

אקרויה · היו מקרין אותו מקרא זה בחלום ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד שרוצין לעונשן בשמים משום דמכספי ליה: **קבל עליו** · רב שימי שתיקותא מלהקשות עוד: **יכול לכל** · כלומר יכול אין נותן מטר אא"כ הכל צריכין לו: **ת"ל לאיש** · אפילו בשביל אחד: **אי לאיש יכול לכל שדותיו** · כלומר אינו יורד עד שהוא צריך לכל שדותיו: **ת"ל שדה** · אפי' אינו צריך אלא בשדה אחד: **אי בשדה יכול עד שיצטרך לכל השדה ת"ל עשב** · אפילו אינו צריך אלא לעשב אחד (עשב) בשביל ירק אחד יורד עליו מטר: **וסייר** · מעיין: **מישרא** · ערוגה: **עושה לו חזיז** · לכל צדיק הבא בעולם הזה להריק לו גשמים על שדותיו ברישא בעי מאי חזיזים לשון רבים והדר בעי ומאי ניהו חזיזים מאי ניהו דקרי חזיזי: **ה"ג עיבא קלישתא דתותי עיבא סמיכתא** · דתותי עיבא כלפי הארץ: **נהילא** · (ב) כמו קיסמא נהילא (חולין דף נא:) שהיא דקה גשמים דקים כקמחא נהילא שהיא דקה הבאין תחילה למטר ואח"כ בא מטר: **אתי מיטרא** · גשמים יורדין לרוב ואין פוסקין מהר אבל בא מטר תחילה ומתחילין דקין לבא פוסקין מיד: **מסולתא** · שמתחילה יוצא קמח דק ולבסוף סובין גסין: **חריא דעיזי** · ריעי של עזים בתחילה יוצאה גסה ולבסוף דקה ופוסק: **דתמרי** · דבש עושין מהן: **ובבלאי לא עסקי** · כלומר יכולין הן לעסוק תמיד שיש להן מזונות בזול ובלא טורח: (ג) (**מלעריס**) בשלשול דאמרו (גיטין דף ע.) תמרי משחנן ומשלשלן: **מלא צנא דסכיני בזוזא** · שמתוך שלוקחין אותו בזול אוכלין מהן הרבה ומלעריס אותן: **ממימי אוקיינוס** · כלומר ממים של מטה ולא ממים של מעלה שנאמר ואד יעלה מן הארץ" שעתה בארץ ועלה: **מלוחין הן** · ואין תבואה גדילה מהן: **יזקו מטר לאדו** · רקיעין מוליכין מים לעבים: **יזקו** · כמו יזוקו לך לנעם ויאכלו (מלכים ב ז): **חשרת מים עבי שחקים** · העבים מחשרין כלומר משירין המים לארץ: **ללמדך** · אקרא דלקמן קאי ואומר מכין הרים לא גרסינן הכא: ***כרבי יהושע** · דאמר ממים העליונים: **ואמר רבי יוחנן מעליותיו של מעלה** · כלומר ממים העליונים ורבי יוחנן מים העליונים אתא לאשמועינן דאי לאו רבי יוחנן הוי אמינא דהכי קאמר מעליות שהקדוש ברוך הוא עומד בהם הוא משקה אותן למטה ולעולם המים מאוקייטס: **ור' אליעזר** · אמר לעולם מעליותיו של הקב"ה כרבי יוחנן וכו': **תהומות** · מים של מטה כדכתיב תהומות יכסיומו (שמות טו):

רבינו חננאל

חלש דעתיה אקריות בחלמא ואכחיד את שלשת הרועים וגו'. כי הוה מפטרי מיניה אמר להו ניזולו רבנן בשלום: רב שימי בר אשי הוה מקשי לרב פפא טובא יומא חד חזייה דנפל על אפיה ובעי רחמי ואמר רחמנא שזבן מכיסופא דשימי קביל עליה שתיקותא ותו לא אקשיה ליה. עבים הדקים נקראים חזיזים אמר רב פפא עיבא קלישתא דתותי עיבא סמיכתא ונקראות פורחות: אמר רב יהודה נהילא פי' מטר היורד דק כמו קמח. אם הם תחלת ירידת המטר ירד מטר וסימנא נפה שכיון שמתחלת לפלוט הדק פולטת סולת וצריד וכיוצא. אבל אם זו נהילא באחרית מטר דע דפסק מטרא וזהו תמצית המטר וסימניך חריא דעיזא כיון שאינו בא בקילות אלא כעין שותת טפה לא נשאר בו כלום: תניא רבי אליעזר אומר כל העולם כולו מימי אוקינוס שותה שנאמר ואד יעלה מן הארץ והשקה וגו' ואע"פ שמלוחין מתמתקים הם בעבים. ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר למטר השמים תשתה מים והאי דכתיב ואד יעלה מן הארץ מלמד שעננים כבוד מתגברות ועולות לרקיע ופותחות פיהם כנוד ומקבלות מטר שנאמר יזוקו מטר לאדו ומנוקבות ככברה ומחשרות על הארץ. שנאמר חשרת מים עבי שחקים ובין טפה לטפה כמלא נימא כו'.

[נ"ל מתמתקין]

◆

רבינו גרשום

מטר אתי בשביל תפלת יחיד ולברך את מעשה ידיך שבשביל יחיד אתי מטר: יכול לכל כלומר שאינו יורד גשם אלא בשביל כולם ת"ל לאיש שמוריד לו מטר בשביל תפלתו: נהילא. מטר דקה סימן דאתי מיטרא: מהולתא. שבתחלה מוציא קמח דקה ולבסוף מוציא עבה: חריא דעיזי · ריעי של עזים שמוציא ריעי לבסוף דק:

◆

מסורת הש"ס

[בע"י סגיר' לשלמא ועי' ברכות סד. ומ"ק כט.]

פסחים פח. ע"ש

עירובין מה:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' (וכתיב מכין הרים בכחו וגו') תא"מ:

[נ"ל בר']

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מלוחים ואין תבואה גדילה מהן. לא ידעתי למאי צריך לזה ולא כפשוטו שאנו רואים שאינם לוהים:

[נ"ל עושה גדולות ואין חקר (איוב ה פסוק ט)]

[דיבור זה שייך בסמוך לאחר דיבור שמתחיל ואמר ר' יוחנן]

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאוצרות שיתמלאו בר תהום וכו' כמאן כר"א: (ב) רש"י ד"ה נהילא כמו קיסמא נהילא. נ"ב בס"ק דברכות איתא האי ליתא אבל כאן צריך לפרש דמדמה ליה לקמח שיש בו דק וגס כמו גשמים וכמ"ש וסימניך מהולתא: (ג) ד"ה מלעריס · נ"ל מערוס: (ד) תוס' ד"ה נהילא כו' כמו דעבדינן האידנא אלא היו כותשין:

נושא
- ביאור הפסוק "ה׳ עושה חזיזים"
- תיאורים של עננים

מבנה
"עולא איקלע לבבל"
ב׳ מעשים שבהם עולא
מגיע לבבל ורואה:
1) פורחות (ענני גשם)
2) סל מלא צנא תמרים
בזוז - ומחירו בזול

נושא/מבנה
ר״א/ר׳ יהושע
מח׳ במהו מקור המים
שבעננים
1 - לר״א: אוקיינוס
2 - לר׳ יהושע = מים עליונים
בברייתא מובא המקורות
לכל א׳ ומה כל א׳ עונה
לשני

מבנה (יז׳.)
"כמאן אזלא"
כר״א - או - כר׳ יהושע

* סוגריים לשם דיוק

* ב׳נה לה:
מוכבר
"מחשירין"

* מוכבר גם
התם